

УДК 338.911

Петришин Анастасія

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя (Україна)

ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ІНФЛЯЦІЇ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ

Petryshyn Anastasia

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil (Ukraine)

ESTIMATING THE IMPACT OF INFLATION ON THE FINANCIAL CONDITION OF ENTERPRISES

Інфляція є одним із ключових макроекономічних викликів для бізнесу, оскільки зростання цін знецінює гроші, ускладнюючи прогнозування видатків, ціноутворення та підтримання прибутковості. Підприємства стикаються з невизначеністю у закупівлях, оплаті праці та інвестиціях. Здорожчання сировини, енергоносіїв та інших ресурсів підвищує собівартість продукції, що змушує компанії або зменшувати прибуток, або підіймати ціни на кінцевий продукт. Це створює ризики для конкурентоздатності. Інфляція ускладнює фінансове планування та бюджетування: постійні коливання цін зменшують точність прогнозів прибутків, видатків і обігового капіталу. Готівкові кошти швидко втрачають купівельну спроможність, що послаблює фінансову стабільність підприємства. Компанії змушені частіше переглядати ціни, щоб зберегти прибуток, що потребує додаткових аналітичних зусиль та гнучкого маркетингу. Часті підвищення цін можуть викликати невдоволення клієнтів, тому інфляція потребує стратегічної гнучкості та швидкої адаптації бізнесу.

Інфляція знецінює купівельну спроможність споживачів, примушуючи їх зменшувати витрати, особливо на другорядні товари та послуги. Це веде до зниження обсягів продажу, зменшення виручки та прибутку підприємств. Зростання інфляції ускладнює залучення інвестицій: інвестори побоюються непередбачуваних прибутків і здешевлення капіталу, через те вимагають вищої доходності, що робить фінансування дорожчим або менш досяжним. Також інфляція збільшує видатки на обслуговування боргів, особливо за фіксованими відсотковими ставками, що погіршує ліквідність компаній. Крім того, підприємства змушені збільшувати зарплати, щоб зберегти мотивацію персоналу й компенсувати знецінення доходів, що додатково збільшує витрати й тисне на прибуток. Інфляція ускладнює ефективне інвестування для підприємств, оскільки складно точно оцінити майбутню вартість прибутків від капіталовкладень. Це знижує зацікавленість до довгострокових інвестицій та стримує розвиток та модернізацію виробництва. Так само інфляція підсилює валютні ризики для компаній, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю. Коливання курсу національної валюти ускладнює імпорт, збільшуючи витрати, і знижує конкурентоспроможність експорту. Окрім того, підприємства змінюють підходи до фінансування, адже кредити стають дорожчими через високі ставки. Це змушує бізнес орієнтуватися на власний капітал або шукати альтернативні джерела фінансування для підтримки стабільного розвитку. Інфляція негативно впливає на стабільність грошових потоків підприємства. Підвищення цін на ресурси та енергоносії спричиняє різке збільшення видатків, тоді як прибутки від реалізації можуть зростати повільніше, що створює фінансові ризики та ускладнює підтримання платоспроможності. Також інфляція змушує фірми переглядати стратегічні рішення. Зміни у ціні активів, витратах

і споживчому попиті можуть призвести до корекції планів розвитку, зокрема скорочення інвестицій у довгострокові проєкти або переорієнтації бізнес-пріоритетів. Крім того, підприємства змінюють умови угод з постачальниками та клієнтами. Щоб компенсувати зростаючі видатки, фірми часто змушені переглядати ціни або терміни постачань, що може призводити до конфліктів і потреби в адаптації ділових стосунків.

Інфляція суттєво ускладнює довгострокове фінансове планування підприємства. В умовах високої інфляції передбачити майбутні прибутки, витрати, рівень цін на сировину чи обмінний курс стає складно, що призводить до помилок у бюджетуванні та інвестиційних рішеннях. Водночас збільшується конкуренція між компаніями, оскільки підвищення витрат та обмежений попит змушують фірми знижувати ціни або впроваджувати нові продукти для збереження ринкових позицій, що тисне на прибутковість. Крім того, інфляція впливає на стратегії управління ризиками: компанії вимушені страхувати валютні коливання, переглядати контракти та мінімізувати залежність від імпортованих ресурсів. Це сприяє зменшенню вразливості бізнесу до інфляційних шоків. Водночас падає ефективність системи оплати праці: реальні доходи працівників зменшуються, що веде до зниження мотивації, зростання плинності кадрів і падіння продуктивності. Для підтримки персоналу підприємства вимушені збільшувати витрати на стимулювання. Наостанок, інфляція зменшує інвестиційну привабливість компаній. Інвестори уникають вкладень в умовах високої інфляції через ризик втрати реального прибутку, що ускладнює залучення зовнішнього фінансування, особливо для підприємств із несталим фінансовим станом.

Інфляція змушує підприємства переглядати ціну власних активів - нерухомості, обладнання та довгострокових інвестицій - щоб баланс компанії відповідав ринковим обставинам. Хибна оцінка активів може викликати фінансові прорахунки, змінити податкові зобов'язання та вплинути на кредитоспроможність. Водночас ростуть витрати на фінансування: інфляція веде до збільшення відсоткових ставок, а отже - до подорожчання кредитів, що обмежує можливості розширення бізнесу й знижує ліквідність. Попри ризики, інфляція може стимулювати інновації: аби зменшити видатки й зберегти прибуток, компанії впроваджують нові технології, автоматизують виробництво та оптимізують процеси. Проте підвищення цін зменшує купівельну спроможність населення, що спричинює скорочення попиту, падіння обсягів продажу та погіршення фінансового стану підприємств. Щоб утримати конкурентні позиції, компанії змінюють стратегії ціноутворення - коригують ціни, застосовують динамічне ціноутворення або систему знижок.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. Дані про індекси споживчих цін, виробничі витрати та динаміку фінансових показників промисловості. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>
2. KPMG Ukraine. Звіт «Corporate Finance in Inflationary Times» (2022): методи переоцінки активів і адаптації фінансового планування. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home.html>
3. Deloitte Ukraine. Щорічний звіт «Business Outlook Ukraine 2022–2024»: розділи щодо впливу інфляції на податкову базу та активи підприємств. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/>